

Nodyn Briffio i'r Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Seilwaith

Rheoli'r Amgylchedd Morol

Tachwedd 2021

Mae'r nodyn hwn yn ymdrin â'r cynnydd hyd yma yn nifer o feysydd gwaith allweddol CNC, ac mae hefyd yn tynnu sylw at rai rhwystrau a chyfleoedd i ddatblygu'r gwaith o reoli'r amgylchedd morol yn gynaliadwy ymhellach.

1. Rôl CNC mewn rheoli'r amgylchedd morol

Diben cyffredinol CNC yw ceisio rheoli adnoddau naturiol yn gynaliadwy. Mae'r rôl hon yn ymestyn i'r amgylchedd morol, sy'n ffurfio bron i hanner tiriogaeth Cymru. Mae rôl CNC mewn perthynas â rheoli'r amgylchedd morol yn eang, gan gynnwys, er enghraifft: cyngor, tystiolaeth, rheoleiddio (gan gynnwys trwyddedu morol), monitro, rheoli perygl llifogydd / erydu arfordirol, ymateb i ddigwyddiadau, rheoli safleoedd gwarchoddedig, rheoli pysgodfeydd cocos (Cilfach Tywyn ac afon Dyfrdwy), a'r awdurdod mordwyo ar gyfer afon Dyfrdwy.

2. Y cynnydd hyd yma, a rhwystrau a chyfleoedd yn y dyfodol

Cydsynio a thrwyddedu morol

Mae CNC yn gyfrifol am drwyddedu morol ar ran Gweinidogion Cymru ar gyfer gweithgareddau trwyddedadwy ledled Parth Cymru. Er enghraifft, rhwng mis Mehefin 2020 a mis Tachwedd 2021, yn y sector adnewyddadwy morol, cyhoeddodd CNC 12 trwydded forol; mae pum trwydded yn ymwneud â gwaith adeiladu, newid neu wella sy'n gysylltiedig

â'r sector ynni adnewyddadwy, a chyhoeddwyd saith trwydded mewn perthynas â gwaith arolygu ar safleoedd prosiect. Llywodraeth Cymru yw'r awdurdod gorfodi ar gyfer trwyddedu morol yng Nghymru.

Mae Tîm Trwyddedu Morol CNC hefyd yn darparu cyngor arbenigol cyn gwneud cais. Mae gan gyngor cyn gwneud cais fuddion amlwg i'r ymgeisydd, gan helpu i nodi materion ymlaen llaw a deall gofynion y broses drwydded forol, ac mae ganddo'r potensial i leihau'r cyfnod pennu ffurfiol. Er mwyn cefnogi cwsmeriaid, rydym hefyd wedi cynyddu faint o gynnwys gwe sydd ar gael ar y broses trwyddedu morol, a chanllawiau ar y dystiolaeth a'r gwaith asesu sy'n ofynnol i gyd-fynd â cheisiadau.

Er mwyn cefnogi prosiectau adnewyddadwy morol a lleihau'r baich gweinyddol, rydym wedi bod yn datblygu nifer o gytundebau ffyrdd o weithio rhwng CNC ac awdurdodau rheoleiddio eraill. Rydym yn parhau i rannu arfer gorau ag awdurdodau trwyddedu morol eraill. Mae hyn wedi bod o fudd arbennig i'r sector adnewyddadwy morol, lle roedd rhannu profiadau o brosiectau yn yr Alban yn helpu i lywio ein dull o reoli addasol.

Rhwystrau a chyfleoedd: Mae gorgyffwrdd sylweddol rhwng dyletswyddau a chyfrifoldebau rheoleiddio a all beri heriau i ddatblygwyr, ac sy'n gofyn am gydgysylltiad da gan y cyrff rheoleiddio. Mae angen cymeradwyaeth a thrwyddedau niferus ar gyfer prosiectau seilwaith mawr, yn enwedig ar gyfer prosiectau ynni. Byddai'n fuddiol i sicrhau aliniad â chyfundrefnau rheoleiddio, er mwyn symleiddio agweddau arnynt, gan osgoi dyblygu ymdrech a darparu llwybrau cliriach ar gyfer mewnbwn gan randdeiliaid.

Mae pobl yn aml yn credu y dylai ceisiadau trwyddedu morol ar gyfer datblygiadau mewn meysydd o flaenoriaeth polisi allu cael eu blaenoriaethu. Fodd bynnag, rhaid i CNC asesu pob cais yn gadarn trwy ddilyn y broses benderfynu statudol, a'r broses asesu a chynghori ategol, sydd, gyda'i gilydd, yn darparu mesurau diogelu pwysig ar gyfer yr amgylchedd ac iechyd a diogelwch dynol, yn ogystal â diogelwch gweithdrefnol a chyfreithiol. Mae cyflymder y broses bennu yn dibynnu'n bennaf ar ansawdd y wybodaeth a ddarperir gan y datblygwr. Bydd mwy o ymgysylltiad mewn cyngor cyn gwneud cais, a bydd ymgysylltu â rhanddeiliaid eraill, yn cefnogi cyflwyno ceisiadau trwydded cadarn ac yn helpu i leihau'r amserlen ar gyfer pennu cais.

Rhwystyr allweddol rhag cael cydsyniadau ar gyfer ynni adnewyddadwy morol yw'r ansicrwydd ynghylch effeithiau amgylcheddol allweddol, sy'n deillio o brinder data amgylcheddol sylfaenol, a diffyg tystiolaeth uniongyrchol o effeithiau dyfeisiau ynni penodol. Ymdrinnir â chyfleoedd perthnasol pellach isod o dan y Rhaglen Ynni Adnewyddadwy ar y Môr a chynllunio morol.

Ynni adnewyddadwy morol a'r Rhaglen Ynni Adnewyddadwy ar y Môr

Mae'r cyfuniad o swyddogaethau rheoleiddio a chynghori yn gosod CNC ar y blaen o ran cefnogi datblygiad ynni adnewyddadwy morol sy'n gynaliadwy yng Nghymru, sydd â photensial mawr i gefnogi targedau lleihau carbon ymhellach. Yn 2019, fe wnaethom sefydlu Rhaglen Ynni Adnewyddadwy ar y Môr CNC fel ymateb uniongyrchol i raddfa gynyddol datblygiadau ynni adnewyddadwy morol, a diddordeb gwleidyddol, cyhoeddus a pholisi uwch yng Nghymru, gan gynnwys cyfarfodydd gyda Phrif Weinidog Cymru yn 2019 i archwilio datblygu ein rôl.

Nod cyffredinol y Rhaglen Ynni Adnewyddadwy ar y Môr yw lleihau'r risgiau amgylcheddol a chydsynio sy'n gysylltiedig â datblygiadau ynni adnewyddadwy morol. Yn benodol, mae'r Rhaglen Ynni Adnewyddadwy ar y Môr wedi magu gallu ac arbenigedd CNC i gyflawni'r canlynol:

- Rheoli achosion a chyngor cyn ymgeisio yn well
- Datblygu swyddi allweddol a chanllawiau
- Adnodd staff ymroddedig ychwanegol sy'n canolbwyntio'n llwyr ar ynni adnewyddadwy morol – datblygu a chynnal parhad yr arbenigedd angenrheidiol
- Tystiolaeth feirniadol i leihau ansicrwydd cydsynio a mynd i'r afael â'r gwrthdaro canfyddedig rhwng yr argyfwng hinsawdd a'r argyfwng bioamrywiaeth
- Mwy o ymgysylltiad allanol â rhanddeiliaid allweddol

Ar hyn o bryd, rydym yn cynghori ar 15 o gynlluniau a phrosiectau ynni adnewyddadwy morol mawr a/neu newydd a chymhleth. Yn ogystal â hyn, mae'r Rhaglen Ynni Adnewyddadwy ar y Môr yn galluogi datblygu prosiectau canllaw a thystiolaeth allweddol – er enghraifft, datblygu canllawiau ar ddefnyddio rheoli addasol fel offeryn a all ganiatáu i ddatblygiadau gael cydsyniad pan nad yw'r effeithiau amgylcheddol wedi'u deall yn dda.

Mae CNC hefyd yn ymgysylltu â mentrau strategol ledled Cymru a'r DU i wella'r modd y darperir ynni adnewyddadwy morol, megis: Rhaglen Tystiolaeth a Newid Ynni Gwynt ar y Môr Ystad y Goron, a Rhaglen Ynni Morol a Her Morlyn Llanw Llywodraeth Cymru.

Rhwystrau a chyfleoedd: Ariennir y Rhaglen Ynni Adnewyddadwy ar y Môr dros dro tan fis Mawrth 2022, pan ddaw'r buddion i ben. Bydd nifer y cynlluniau a'r prosiectau y bydd CNC yn cynghori arnynt ac yn eu rheoleiddio yn parhau i gynyddu'n sylweddol, yn enwedig gyda'r gobaith o ffermydd gwynt alltraeth sefydlog ac arnofiol newydd a'r Her Morlyn Llanw. Mae angen buddsoddi yn CNC i sicrhau dull y Rhaglen Ynni Adnewyddadwy ar y Môr o gyflawni ynni adnewyddadwy morol yn y tymor hwy i ateb y galw hwn am ynni adnewyddadwy morol, ac ar yr un pryd i gefnogi blaenoriaethau eraill y llywodraeth ar gyfer yr amgylchedd. Er mwyn dangos yr anghenion o ran capasiti, mae ymgysylltiad cyfredol CNC ym mhrosiect fferm wynt alltraeth Awel y Môr wedi bod yn mynd rhagddo ers 2019, a hyd yma mae'n cyfateb i 320 awr o amser cynghorydd.

Mae angen buddsoddiad parhaus a chynyddol hefyd i wella'r sylfaen dystiolaeth ar gyfer yr amgylchedd morol, er mwyn helpu i leihau'r risg amgylcheddol ac i hwyluso'r broses o wneud penderfyniadau yn effeithlon ac yn amserol ac, yn y pen draw, o roi prosiectau ar waith. Mae hwn yn gyfrifoldeb ar y cyd i'r llywodraeth, datblygwyr ac CNC.

CNC yw'r ymgynghorai statudol ar gyfer cyngor ar gydsyniadau datblygu a thrwyddedau morol yn nyfroedd Cymru o fewn 12 milltir forol. Mae gan y Cyd-bwyllgor Cadwraeth Natur y cyfrifoldeb hwn yn ardal forol alltraeth Cymru y tu hwnt i 12 milltir forol. Mae swyddogaethau tebyg wedi cael eu symleiddio'n llwyddiannus o amgylch yr Alban a Lloegr, gyda chyfrifoldebau cynghori wedi'u dirprwyo i NatureScot a Natural England. Mae hyn wedi lleihau cymhlethdod ac wedi cynyddu effeithlonrwydd i ddatblygwyr, rheoleiddwyr a chynghorwyr. Gellid mabwysiadu trefniant tebyg yn ddefnyddiol i fynd i'r afael â'r anghysondeb o amgylch dyfroedd Cymru.

Cynllunio morol

Mae Cynllun Morol Cenedlaethol Cymru yn darparu'r prif fframwaith ar gyfer datblygu morol cynaliadwy. Mae CNC wedi gwneud gwaith sylweddol i gefnogi'r gwaith o weithredu Cynllun Morol Cenedlaethol Cymru. Mae hyn yn cynnwys datblygu canllawiau gweithdrefnol trwyddedu morol, swyddi cynghori, hyfforddi staff, a llawlyfr gwaith achos morol i gefnogi cymhwyso egwyddorion ymgynghorol a pholisi'r cynllun yn ein cyngor.

Rhwystrau a chyfleoedd: Bydd cynllunio sectoraidd strategol a datblygu dull gofodol ar gyfer cynllunio morol yn darparu mwy o gymorth i nodi ardaloedd adnoddau allweddol, ochr yn ochr â sensitifrwydd a chyfyngiadau, i helpu i leihau risgiau cydsynio trwy lywio datblygiadau i leoliadau lle mae'r effeithiau ar yr amgylchedd a defnyddwyr eraill yn is. Mae CNC bellach yn cymryd rôl arweiniol wrth ddarparu'r dystiolaeth i gefnogi Llywodraeth

Cymru i ddatblygu cynllunio sy'n fwy rhagnodol yn ofodol, trwy nodi'r ystyriaethau amgylcheddol gofodol ar gyfer gwahanol sectorau.

Casglu tystiolaeth forol a'r bylchau mewn tystiolaeth

Ers ei greu, mae CNC wedi ymrwymo'n gryf i fod yn sefydliad sy'n seiliedig ar dystiolaeth. Rydym yn ceisio sicrhau bod ein strategaethau, penderfyniadau, gweithrediadau a chynghor i Lywodraeth Cymru ac eraill wedi'u tanategu gan dystiolaeth gadarn sydd o ansawdd uchel.

Mae [Strategaeth Tystiolaeth Forol Cymru](#) (2019), a ddatblygwyd ar y cyd gan Lywodraeth Cymru ac CNC, yn amlinellu blaenoriaethau'r dystiolaeth forol strategol lefel uchel sydd eu hangen i gefnogi polisïau a chynlluniau morol yng Nghymru. Mae'r strategaeth yn darparu fframwaith ar gyfer casglu tystiolaeth, gan gynnwys ymchwil a datblygu, monitro a gwyliadwriaeth, a dadansoddi a chyfuno eilaidd, gan wella cydweithredu ar yr un pryd.

Yn CNC, mae'r Rhaglen Tystiolaeth Forol ac Arfordirol yn cynhyrchu rhestr wedi'i blaenoriaethu o anghenion tystiolaeth yn flynyddol. Mae'r Rhaglen Monitro Morol hefyd yn cael ei blaenoriaethu, gyda chylch monitro rheolaidd, gan ganolbwyntio ar y Rheoliadau Fframwaith Dŵr (2019) ac Ardaloedd Morol Gwarchoddedig.

Dros yr ychydig flynyddoedd diwethaf, mae cyrff cadwraeth natur rhyngwladol, y Cydbwyllgor Cadwraeth Natur a phartneriaid eraill yn y DU wedi adolygu opsiynau monitro blaenoriaeth ar sail risg ar gyfer y mwyafrif o grwpiau cynefinoedd a rhywogaethau morol y DU. Datblygwyd achos busnes i gefnogi'r holl opsiynau monitro a ffeirir ac a gyflwynwyd i Adran yr Amgylchedd, Bwyd a Materion Gwledig (DEFRA).

Mae blaenoriaethau tystiolaeth forol CNC ar gyfer y flwyddyn nesaf yn cynnwys monitro, coladu gwybodaeth sylfaenol i lywio sawl maes gwaith (e.e. dosraniadau mamaliaid morol, mapio cynefinoedd), gwaith i lywio cynghor ynni adnewyddadwy ar y môr, ac astudiaethau carbon glas.

Rydym yn casglu ein tystiolaeth trwy amrywiaeth o lwybrau, gan gynnwys gwaith mewnol, gwaith wedi'i gontractio'n allanol, prosiectau gwyddoniaeth dinasyddion, a chydweithrediadau â sefydliadau eraill, gan gynnwys y byd academiaidd, y llywodraeth a diwydiant.

Rydym yn rhagweld y bydd o leiaf 15 o adroddiadau tystiolaeth forol ac arfordirol yn cael eu cynhyrchu yn 2021. Cyhoeddir mwyafrif ein hadroddiadau ar ein gwefan yma: [Cyfoeth Naturiol Cymru / Adroddiadau tystiolaeth morol ac arfordirol](#). Cynhyrchwyd set arall o adroddiadau yn 2020, ac maent bellach yn cael eu trosi i fformat hygyrch cyn cael eu lanlwytho i'n gwefan.

Rhwystrau a chyfleoedd: Mae'n sylfaenol bwysig ein bod yn deall cyflwr ein hamgylchedd morol ac arfordirol os ydym am wneud penderfyniadau cadarn ynghylch rheoli. Fodd bynnag, mae'r cyllid sydd ar gael ar gyfer monitro morol yn llawer is na'r hyn sy'n ofynnol. Er enghraifft, yr opsiwn a ffeirir i Gymru ar gyfer monitro benthig ar y lan yw ychydig dros £3 miliwn (gan gynnwys staff ac adnoddau presennol). Ac eithrio staff, byddai hynny'n rhoi cyfanswm o oddeutu £2 filiwn. Mae'r adnoddau ar gyfer monitro morol wedi lleihau dros y naw mlynedd diwethaf.

Mae llawer o'n hanghenion tystiolaeth yn broblemau cymhleth y mae'n rhaid mynd i'r afael â nhw gyda rhaglenni ymchwil aml-flwyddyn. Yn anffodus, mae'r cylch cyllido blynyddol yn ei gwneud hi'n anodd iawn i CNC alluogi hyn.

Yn y dyfodol, rydym yn gobeithio gweithio gyda Phlattform Amgylchedd Cymru i greu gwell cysylltiadau â'r byd academiaidd ac i ledaenu ein hanghenion ymchwil.

Ardaloedd Morol Gwarchodedig, cadernid ecosystemau, a'u hadfer

Mae gwella rheolaeth a chyflwr y rhwydwaith o Ardaloedd Gwarchodedig Morol yn flaenoriaeth i CNC er mwyn sicrhau cadernid ecosystemau morol. Mae ystod eang o waith cynghori, tystiolaeth, rheoleiddio a gweithredol CNC yn cyfrannu at hyn. Rydym yn cyflawni gweithredoedd yng Nghynllun Gweithredu Rheoli Rhwydwaith Ardaloedd Morol Gwarchodedig Cymru fel mater o drefn ar draws ein swyddogaethau. Roeddem hefyd yn gallu defnyddio cyllid cyfalaf a ddarparwyd gan Lywodraeth Cymru yn ystod 2020/21 i ymgymryd ag ystod o welliannau i safleoedd, gan gynnwys, er enghraifft, gwella cynefinoedd artiffisial mewn morgloddiau o amgylch Aberdaugleddau a gwaith dichonoldeb i archwilio adfer morfeydd heli yng Nglanfa Rhymini.

Mae CNC hefyd yn darparu cyngor a thystiolaeth i gefnogi prosiect Llywodraeth Cymru i gwblhau'r rhwydwaith o Ardaloedd Morol Gwarchodedig trwy ddynodi Parthau Cadwraeth Forol.

Rhwystrau a chyfleoedd: Mae deall cyflwr Ardaloedd Morol Gwarchodedig yn hanfodol i lywio gweithredu priodol. Ar ôl cyhoeddi cyfres lawn o asesiadau cyflwr safle dangosol ar gyfer Ardaloedd Morol Gwarchodedig yn 2018, rydym yn agosáu at gwblhau prosiect i ddatblygu dangosyddion adrodd newydd i'w cymhwyso fel rhan o adolygiad llawn arfaethedig o gyngor amcan cadwraeth CNC ar gyfer Ardaloedd Morol Gwarchodedig. Bydd hyn yn sicrhau ein bod yn rhoi'r cyngor ac asesiadau gorau i gefnogi gwneud penderfyniadau ar weithgareddau mewn Ardaloedd Morol Gwarchodedig ac yn agos atynt.

Mae adfer yn ganolbwynt allweddol bellach ar gyfer cadernid ecosystemau morol, gan gynnwys ymrwymiad diweddar yn y Rhaglen Lywodraethu ar gyfer rhaglen wedi'i thargedu i adfer cynefinoedd morfa heli a morwellt (a storfeydd carbon glas allweddol hefyd). Mae adfer gweithredol yn yr amgylchedd morol yn cyflwyno heriau ymarferol sylweddol ond, serch hynny, mae gwaith ar y gweill y gallwn ddysgu ohono a chymryd camau pellach yn ei sgil. Mae CNC eisoes yn arwain ar brosiect a ariennir gan Gronfa Môr a Physgodfeydd Ewrop sy'n mynd ati i adfer cynefin wystrys brodorol yn Aberdaugleddau, gan bwysleisio pwysigrwydd dysgu sut i dyfu prosiectau o'r fath. Mae prosiect partneriaeth Natur am Byth yn cynnwys elfen forol uchelgeisiol sy'n canolbwyntio ar adfer glaswellt y môr, wystrys, gwyntyll môr pinc a chimychiaid coch. Rydym hefyd wedi cyhoeddi mapiau cyfle sy'n nodi ardaloedd posibl ar gyfer adfer ystod o gynefinoedd morol ac arfordirol (gweler Atodiad 2).

Yn fwyaf diweddar, mae CNC wedi dechrau datblygu blaenraglen waith integredig wedi'i blaenoriaethu ar gyfer adfer gweithredol sy'n adlewyrchu'r goblygiadau ymarferol, tystiolaeth, cyngor a rheoliadol ehangach ar gyfer CNC sydd ynghlwm wrth y maes hwn sy'n datblygu.

Carbon glas

Mae CNC wedi cynnal ymchwil bwysig mewn perthynas â charbon glas i gefnogi gwella storfeydd carbon glas yng Nghymru, gan gynnwys y canlynol:

- Meintioli potensial carbon glas amgylchedd morol ac arfordirol Cymru (gweler Atodiad 1)
- Ymchwil gyfredol i nodi storio a dal carbon ymhellach ar lefel nodwedd ac Ardal Forol Warchoddedig ar draws y rhwydwaith; mae'r gwaith hwn hefyd yn nodi opsiynau rheoli i wella'r ddalfa garbon yng Nghymru

Rhwystrau a chyfleoedd: Nid oes fframwaith ar gyfer amddiffyn carbon glas fel y cyfryw ac felly mae angen ystyried gwella fel budd cymdeithasol ehangach sy'n deillio o reolaeth effeithiol a chynaliadwy o'r amgylchedd morol ac sy'n gwella cadernid ecosystemau, bioamrywiaeth, a maint a chyflwr cynefinoedd. Rydym wedi blaenoriaethu blaenraglen waith i ymgorffori'r ystyriaeth o garbon glas ym mhob agwedd ar ein cyngor, ac i ddatblygu ymhellach y dystiolaeth ar sut a ble y gallwn wella dal a storio carbon glas mewn ardaloedd morol ac arfordirol.

Rheoli'r arfordir

Mae'r rhyngwyneb arfordirol yn ardal lle mae effeithiau'r newid yn yr hinsawdd ar eu mwyaf difrifol yn sgil cynnydd yn lefel y môr. Mae CNC wedi sefydlu Rhaglen Rheoli Arfordirol Integredig i ddod â gwahanol ffyrddau gwaith ynghyd yn CNC, gan gynnwys rheoli perygl llifogydd, bioamrywiaeth, cynllunio, rheoleiddio a mynediad, i fynd i'r afael â her benodol y newid yn yr hinsawdd ar yr arfordir. Mae'r rhaglen yn cyflawni ystod eang o gamau, gan gynnwys, er enghraifft, dull cydgysylltiedig o asesu canllawiau a mynd i'r afael â gwasgfa arfordirol, gan ystyried datblygiad polisi diweddar Llywodraeth Cymru yn y maes hwn.

Rhwystrau a chyfleoedd: Mae'r ardal arfordirol yn destun fframwaith deddfwriaethol a rheoliadol cymhleth iawn. Er mwyn mynd i'r afael â her allweddol y newid yn yr hinsawdd a lefelau'r môr yn codi, bydd angen mynd i'r afael â nifer o rwystrau, ac mae angen deialog ac ymgysylltu sylweddol â chymunedau lleol i nodi atebion effeithiol i'r materion sy'n eu hwynebu. Mae Cynlluniau Rheoli Traethlin yn ddogfennau anstatudol, ond dylent fod yn offeryn hanfodol wrth alluogi rheolaeth gynaliadwy o'n harfordir. Mae atebion ar sail natur, fel adfer cynefinoedd arfordirol (e.e. morfeydd heli) neu ddefnyddio technegau fel maeth traeth, yn darparu cyfleoedd i sicrhau nifer o fuddion o ran amddiffyn yr arfordir, enillion mewn bioamrywiaeth, a charbon glas.

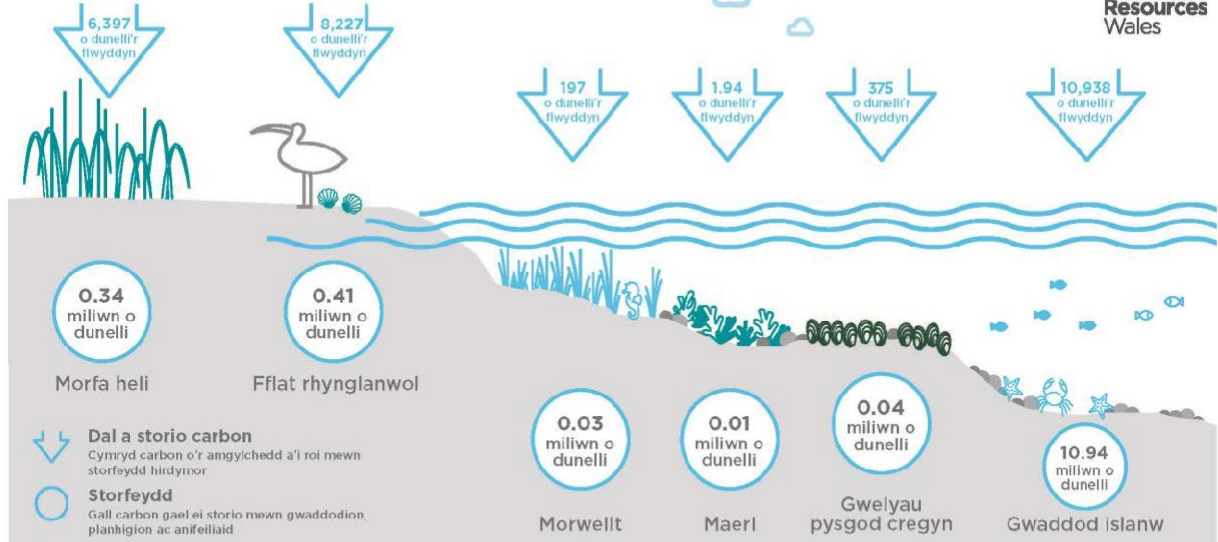
Ymgysylltu â rhanddeiliaid

Mae ymgysylltu ag ystod o rhanddeiliaid morol ac arfordirol yn elfen graidd o waith strategol a gweithredol CNC. Rydym yn cymryd rhan weithredol mewn ystod o bartneriaethau, gan gynnwys, er enghraifft, Grŵp Cyngori a Gweithredu Cymru ar Faterion Morol a'r Grŵp Cyngori Strategol Cydsynio ar y Môr. Cyhoeddwyd y Datganiad Ardal Forol gennym yn 2019, sef penllanw ein rhaglen ymgysylltu ag ystod o'n partneriaid i nodi'r blaenoriaethau a chyfleoedd allweddol ar gyfer rheoli'r ardal forol yn gynaliadwy. Rydym yn parhau i weithio ar y cyd i gyflawni'r camau a nodwyd yn y Datganiad Ardal.

Rhwystrau a chyfleoedd: Rhwystr cydnabyddedig i ymgysylltu â rhanddeiliaid a chydweithio yw diffyg gallu ymhlith partneriaid morol yng Nghymru, ynghyd â diffyg ymwybyddiaeth ymhlith cymunedau arfordirol o'r heriau a'r cyfleoedd a gyflwynir gan amgylcheddau morol ac arfordirol. Cydnabuwyd hyn yng ngwaith Grŵp Cyngori a Gweithredu Cymru ar Faterion Morol o amgylch adferiad glas. Mae cyfle i ddylanwadu ar ffrydiau cyllido yng Nghymru mewn ffordd a all adeiladu gallu ac ymwybyddiaeth, ac felly gefnogi ymgysylltiad a chyflawni prosiectau a gweithgareddau morol ac arfordirol yn fwy gweithredol.

Atodiad 1: Carbon ym moroedd Cymru

Carbon ym moroedd Cymru

Cyfanswm dal a storio
O leiaf 26,100 o dunelli o garbon y flwyddyn

- £6.6 miliwn
- 64,800 o allyriadau blynyddol
- 115,600 o deithiau dwyffordd Caerdydd - Ynsoedd Canaria

Cyfanswm y storfeydd
O leiaf 113 o filiynau o dunelli o garbon yn y tymor hir (gan gynnwys 101 o filiynau o dunelli wedi'u storio ar ffurf carbonad)

- 10 mlynedd o allyriadau carbon Cymru
- 170% o'r carbon sydd wedi'i storio yng nghoetiroedd Cymru

Bylchau yn y dystiolaeth

- Cyfraddau ac amrywiadau
- Sut mae gweithgareddau'n newid y broses dal a storio
- Sut mae cyflwr cynefinoedd yn newid storfeydd a'r broses dal a storio

Dal a storio mwy o garbon

- Diogelu
- Adfer
- Cyllid

Atodiad 2: Buddion cynefinoedd morol ac arfordirol wedi'u hadfer

Buddion cynefinoedd morol ac arfordirol wedi'u hadfer

